UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

21 päivänä lokakuuta 2010 *

Asiassa C-205/09,

jossa on kyse EU 35 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Szombathelyi Városi Bíróság (Unkari) on esittänyt 22.4.2009 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 8.6.2009, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajina ovat

Emil Eredics ja

Mária Vassné Sápi,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Arabadjiev, A. Rosas, U. Lõhmus ja A. Ó Caoimh,

* Oikeudenkäyntikieli: unkari.

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Unkarin hallitus, asiamiehinään R. Somssich, M. Fehér ja K. Szíjjártó,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja B. Beaupère-Manokha,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. Bruni, avustajanaan avvocato dello Stato F. Arena,

– Euroopan komissio, asiamiehinään B. Simon ja R. Troosters,

kuultuaan julkisasiamiehen 1.7.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä 15.3.2001 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS (EYVL L 82, s. 1; jäljempänä puitepäätös) 1 artiklan a alakohdan ja 10 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty Emil Eredics- ja Mária Vassné Sápi -nimisiä henkilöitä vastaan käydyssä rikosoikeudenkäynnissä, jossa heitä syytetään Euroopan yhteisön taloudellisten etujen loukkaamisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

3 Puitepäätöksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä puitepäätöksessä tarkoitetaan:

a) ’uhrilla’ luonnollista henkilöä, joka on kärsinyt vahinkoa, mukaan lukien fyysinen tai henkinen vaurio, henkinen kärsimys tai taloudelliset menetykset sellaisista teoista tai laiminlyönneistä, jotka ovat vastoin jäsenvaltion rikoslakia;

––

c) ’rikosoikeudenkäynnillä’ sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä tarkoitettua rikosoikeudenkäyntiä;

––

e) ’rikosasioiden sovittelulla’ uhrin ja rikoksen tekijän väliseen neuvotteluratkaisuun pyrkimistä ennen rikosoikeudenkäyntiä tai sen aikana toimivaltaisen henkilön välityksellä.”

4 Puitepäätöksen 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Kunkin jäsenvaltion on pyrittävä edistämään rikosasioiden sovittelua sellaisten rikosten osalta, joita jäsenvaltio pitää tällaiseen soveltuvina.

2. Kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että uhrin ja rikoksentekijän välillä rikosasioiden sovittelun aikana tehdyt sopimukset voidaan ottaa huomioon.”

Kansallinen säännöstö

5 Unkarin rikosprosessilain (büntető eljárási törvény, jäljempänä rikosprosessilaki) 221/A §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Sovittelumenettelyä voidaan soveltaa epäillyn tai uhrin pyynnöstä ja heidän suostumuksellaan rikosoikeudenkäynneissä, jotka koskevat sellaisia henkilöön (rikoslain XII luku, I ja III osasto), liikenneturvallisuuteen (rikoslain XIII luku) tai omaisuuteen (rikoslain XVIII luku) kohdistuneita rikoksia, joista on säädetty enintään viiden vuoden pituinen vankeusrangaistus.

2. Sovittelumenettelyn tavoitteena on edistää rikosten seurausten hyvittämistä ja sitä, että epäilty toimii tulevaisuudessa lainmukaisesti. Sovittelumenettelyssä olisi pyrittävä siihen, että epäillyn ja uhrin välinen sopimus tehdään epäillyn tehokkaan

katumisen perusteella. Sovittelumenettely järjestetään rikosoikeudenkäynnin aikana ainoastaan kerran.

3. Virallinen syyttäjä määrää omasta aloitteestaan taikka epäillyn, puolustuksen tai uhrin pyynnöstä asian käsittelyn lykkäämisestä korkeintaan kuuden kuukauden ajaksi sekä asiaa koskevan sovittelumenettelyn järjestämisestä,

a) jos syytteestä luopuminen tai tuomitsematta jättäminen on rikoslain 36 §:n perusteella mahdollista

b) jos epäilty tunnustaa tosiseikat esitutkinnan aikana, hyväksyy ja voi kantaa vastuun uhrin kärsimän vahingon korvaamisesta tai korvata uhrille muulla tavalla rikoksesta aiheutuneet haitalliset seuraukset

c) jos epäilty ja uhri ovat olleet yhtä mieltä sovittelumenettelyn järjestämisestä ja

d) jos rikoksen luonne, sen tekotapa ja epäilty henkilö huomioon ottaen oikeudenkäyntimenettelystä voidaan luopua tai jos on perusteltua olettaa, että tuomioistuin toteaa rangaistusta mitatessaan tekijän katuneen tehokkaasti.

––

5. Todisteina ei voida käyttää epäillyn ja uhrien sovittelumenettelyn aikana antamia lausuntoja seikoista, jotka ovat menettelyn kohteena. Sovittelumenettelyn tulosta ei voida käyttää epäiltyä vastaan.

6. Sovittelumenettelyssä sovellettavista säännöistä säädetään lailla erikseen.

7. Jos sovittelumenettelyssä päästään sovintoon ja asiassa on sovellettava rikoslain 36 §:n 1 momenttia, virallinen syyttäjä luopuu syytteestä; jos asiassa on sovellettava rikoslain 36 §:n 2 momenttia, virallinen syyttäjä nostaa syytteen. Jos epäilty on alkanut noudattaa sovittelumenettelyssä syntynyttä sopimusta, millä ei ole vaikutusta mahdollisuuteen määrätä rikosoikeudellisista seuraamuksista, virallinen syyttäjä voi lykätä syytteeseenpanoa yhden tai kahden vuoden ajaksi sellaisista rikoksista, joista on säädetty enintään kolmen vuoden vankeusrangaistus."

6 Unkarin rikoslain (Büntető törvénykönyv, jäljempänä rikoslaki) 36 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Rangaistusta ei määrätä henkilölle, joka maksaa sovittelumenettelyn yhteydessä uhrille korvauksen henkilöön (rikoslain XII luku, I ja III osasto), liikenneturvallisuuteen (rikoslain XIII luku) tai omaisuuteen (rikoslain XVIII luku) kohdistuneen sellaisen rikoksen vuoksi, josta on säädetty enintään kolmen vuoden vankeusrangaistus, tai joka korvaa muulla tavoin rikoksesta aiheutuneet haitalliset seuraukset.

2. Edellä 1 momentissa tarkoitetuista rikoksista voidaan jättää tuomitsematta, jos rikoksentekijä maksaa uhrille korvausta sovittelumenettelyn yhteydessä vahingosta, joka on aiheutettu sellaisella rikoksella, josta on säädetty enintään viiden vuoden vankeusrangaistus, tai jos hän korvaa muulla tavoin rikoksesta aiheutuneet haitalliset seuraukset.

3. Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä ei sovelleta, jos rikoksentekijä

a) on moninkertainen rikoksenuusija tai on uusinut tietyn rikoksen

b) on tehnyt rikoksen rikollisjärjestön jäsenenä

c) on rikoksellaan aiheuttanut kuoleman

d) on tehnyt tahallisen rikoksen ehdollisena tuomitun vankeusrangaistuksen koeaikana tai siinä tapauksessa, että hänet on tuomittu tahallisesta rikoksesta täytäntöön pantavaan vankeusrangaistukseen, ennen kuin rangaistuksen suorittaminen on alkanut tai ehdonalaisessa vapaudessa tai kun syytetoimenpiteitä on lykätty."

7 Rikoslain 314 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Henkilö, joka aiheuttaa Euroopan yhteisöjen talousarviolle vahinkoa, koska hän sellaisten tietojen osalta, jotka koskevat

a) tukia, jotka ovat peräisin Euroopan yhteisöjen hallinnoimista tai nimissä hallinnoiduista varoista,

b) maksuja, jotka suoritetaan Euroopan yhteisöjen hallinnoimaan tai nimissä hallinnoituun talousarvioon,

tekee perättömän ilmoituksen tai esittää valheellista, väärää tai väärennettyä tietoa sisältäviä asiakirjoja tai ei noudata kokonaan tai noudattaa riittämättömästi – ja näin erehdyttää toista – tiedotusvelvollisuuttaan, syyllistyy rikokseen, josta voidaan määrätä enintään viiden vuoden vankeusrangaistus.

2. 1 momentin nojalla on rangaistava myös henkilöä, joka käyttää hyväkseen muuhun kuin hyväksyttyyn tarkoitukseen

a) tukea, johon viitataan 1 momentin a kohdassa,

b) etua, joka liittyy 1 momentin b kohdassa tarkoitettuun maksuun.”

8 Rikoslain 318 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Henkilö, joka laittoman edun tavoittelun vuoksi erehdyttää toisen henkilön tai pitää häntä väärässä uskossa ja aiheuttaa siten vahinkoa, syyllistyy petokseen.

––

4. Tällaisesta rikoksesta on tuomittava enintään kolmen vuoden vankeusrangaistus, jos

a) petos aiheuttaa huomattavaa vahinkoa

––”

9 Rikoslain 138/A §:n mukaan vahinko on ”huomattava, jos sen määrä ylittää 200 000 Unkarin forinttia (HUF) mutta ei ylitä 2 000 000 HUF:a”.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Rikosasian ensimmäisenä syytettynä oleva Eredics on Apátistvánfalvan esikoulun ja peruskoulun ala-asteen (jäljempänä koulu) johtaja. Rikosasian toinen syytetty Sápi on Apátistvánfalvi Hotel Apát Kereskedelmi és Szolgáltatási Korlátolt Felelősségű

Társaság -nimisen yrityksen (Unkarin oikeuden mukaan perustettu rajavastuuyhtiö, jäljempänä Hotel Apát Kft) toimitusjohtaja sekä Hotel Apát Kft:n ylläpitämän Hotel Apátin johtaja.

11 Koulun ja PHARE CBC -ohjelman Unkarin pienhankerahaston (Magyarország – PHARE CBC Program Kisprojekt Alap 2001, jäljempänä pienhankerahasto) välillä 30.6.2003 tehdyn puitesopimuksen mukaisesti pienhankerahasto myönsi koululle tuen, jolla katettiin 80,15 prosenttia määrästä, joka oli tarpeen luontopolkuhankkeen toteuttamiseksi. Hanketta johti projektipäällikkönä Eredics.

12 Tuki maksettiin 4.2.2004. VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Kiemelten Közhasznú Társaság (yleishyödyllinen yhteisö, joka vastaa maaseudun kehittämishankkeista ja taajamarakentamisesta, jäljempänä VÁTI Kht) valvoi hankkeen toteuttamista ja vastasi sen tilinpäätöksestä.

13 Eredicsin ja Sápin välillä tarjouspyyntömenettelyn tuloksena tehdyn sopimuksen mukaan Sápi sitoutui 1 200 000 HUF:n (4 270 euroa) korvausta vastaan järjestämään, valmistelemaan ja tarjoamaan tilat sieniasiantuntijan tutkintoon valmistavalle koulutukselle sekä järjestämään opintomatkoja ja tapaamisia.

14 Osoitukseksi siitä, että sopimusehdot oli täytetty, Sápi laati Hotel Apát Kft:n nimissä hankkeen toteuttamisesta selvityksen, jonka hän toimitti Eredicsille, joka maksoi lopullisen laskun koulun käyttötililtä.

15 Koska kyseisen sopimuksen mukaisesti pidettävän sienitieteen peruskurssin järjestämistä ei ollut osoitettu, sopimuksen täyttämisen osoitukseksi laadittu lasku ja kurssipäiväkirja katsottiin perättömiksi. Eredics toimitti hanketta koskevaan asiakirja-aineistoon perättömiksi oletetut asiakirjat ja matkapäiväkirjan, joka oli laadittu

opintomatkasta, jota ei ollut tehty, sekä arviointikertomuksen, johon tuntematon henkilö oli väärentänyt ryhmän vetäjän nimen. Asiakirjat lähetettiin VÁTI Kht:lle osoitukseksi edellä mainitun sopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämisestä.

16 Eräs yksityishenkilö teki ilmiannon 20.6.2006 Eredicsistä ja Sápista 1 200 000 HUF:n suuruisen summan perusteettoman maksun vuoksi.

17 Asiassa määrättiin suoritettavaksi tutkinta, jossa Eredicsiä kuultiin useita kertoja epäiltynä. Hän ei kuitenkaan tunnustanut tekoja, joihin hänen oli väitetty syyllistyneen.

18 Szombathelyi Városi Bíróságin syyttäjä pani 2.9.2008 vireille rikosoikeudenkäynnin nostamalla syytteen Eredicsiä ja Sápia vastaan; syytteessä Eredicsin teot luonnehdittiin rikoslain 314 §:n 1 momentin a kohdassa tarkoitetuksi Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen loukkaamiseksi, johon on syyllistytty yksin teoin ja ainoana tekijänä.

19 Eredics vastasi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykseen 24.11.2008 tunnustamalla teot, joihin hänen oli väitetty syyllistyneen, ja pyysi sovittelumenettelyn toimittamista syytteestä luopumiseksi tai tuomitsematta jättämiseksi rikosprosessilain 221/A §:n mukaisesti.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi 9.4.2009 pidetyssä istunnossa, että tekoja, joihin Eredicsin oli väitetty syyllistyneen, voitiin pitää myös petollisena menettelynä. Eredics pysytti sovittelumenettelyn toimittamista koskevan vaatimuksensa sekä samassa yhteydessä esittämänsä lausumat, joissa hän oli tunnustanut teot.

21 VÁTI Kht oli rikoksesta vahinkoa kärsineenä ilmoittanut 22.4.2009 pidetyssä istunnossa hyväksyvänsä sovittelumenettelyn toimittamisen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lykkäsi tämän johdosta 22.10.2009 asti rikosasian käsittelyä sovittelun toimittamiseksi.

22 Syyttäjä valitti tästä päätöksestä. Se katsoi, että syytekirjelmässä olevan tosiseikkojen oikeudellisen luonnehdinnan perusteella teot eivät kuulu niihin rikoksiin, joiden osalta voidaan Unkarin oikeuden mukaan toimittaa sovittelu. Lisäksi sovittelumenettelyn toimittaminen oli syyttäjän mukaan mahdotonta sen vuoksi, ettei Eredics ollut myöntänyt syyllistyneensä tekoihin ”esitutkinnan aikana”, kuten rikoslain 221/A §:ssä edellytetään. Lisäksi syyttäjä katsoi, että VÁTI Kht:n ilmoitus sovittelumenettelyn hyväksymisestä rikoksen uhrina oli tehoton, sillä viime kädessä rikoksesta vahinkoa kärsineenä tahona oli Euroopan yhteisö, minkä vuoksi sovittelulle ei ollut perusteita.

23 Szombathelyi Városi Bíróság päätti tässä vaiheessa lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kansallinen tuomioistuin pyrkii selvittämään sen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa, kuuluuko ’muu kuin luonnollinen henkilö’ neuvoston puitepäätöksen – – 1 artiklan a alakohdassa tarkoitetun ’uhrin’ käsitteen alaan, kun otetaan huomioon puitepäätöksen 10 artiklassa tarkoitettu velvollisuus edistää uhrin ja rikoksentekijän välistä rikosasioiden sovittelua, ja se pyytää, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-467/05, Dell’Orto, 28.6.2007 antamaa tuomiota [(Kok., s. I-5557)] selvennetään ja täydennetään.

2) Kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, voidaanko neuvoston puitepäätöksen – – 10 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan ’kunkin jäsenvaltion on pyrittävä edistämään rikosasioiden sovittelua sellaisten rikosten osalta, joita jäsenvaltio pitää

tällaiseen soveltuvina', olevaa käsitettä 'rikosasia' tulkita siten, että se tarkoittaa kaikkia rikoksia, joiden lainsäädännössä määritelty objektiivinen tunnusmerkistö on olennaisilta osin samankaltainen.

3) Voidaanko puitepäätöksen – – 10 artiklan 1 kohdassa käytettyä ilmaisua 'kunkin jäsenvaltion on pyrittävä edistämään rikosasioiden sovittelua' tulkita siten, että rikoksentekijän ja uhrin välisen sovittelun on oltava mahdollista ainakin ennen kuin ensimmäinen oikeusaste antaa ratkaisunsa, jolloin vaatimus tosiseikkojen tunnustamisesta oikeuskäsittelyssä esitutkinnan päätyttyä on yhdenmukainen sovittelun edistämistä koskevan velvollisuuden kanssa, kun muut vaaditut edellytykset täyttyvät?

4) Kansallinen tuomioistuin kysyy puitepäätöksen – – 10 artiklan 1 kohdan osalta sitä, merkitseekö ilmaus 'kunkin jäsenvaltion on pyrittävä edistämään rikosasioiden sovittelua sellaisten rikosten osalta, joita jäsenvaltio pitää tällaiseen soveltuvina', että rikosasioissa annetaan yleisesti mahdollisuus sovitteluun laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä sallimatta tässä harkintavallan käyttöä. Jos kysymykseen vastataan myöntävästi, onko toisin sanoen säännös, jonka mukaan 'rikoksen luonne, sen tekotapa ja epäilty henkilö huomioon ottaen oikeudenkäyntimenettelystä voidaan luopua tai on perusteltua olettaa, että tuomioistuin toteaa rangaistusta mitatessaan tekijän katuneen tehokkaasti', edellä mainitun 10 artiklan säännösten (edellytysten) vastainen?"

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys

24 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee pääasiallisesti sitä, onko puitepäätöksen 1 artiklan a alakohtaa ja 10 artiklaa tulkittava siten, että oikeushenkilöiden katsotaan kuuluvan uhrin käsitteen alaan 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rikosasioiden sovittelun edistämisen vuoksi.

25 Unkarin, Ranskan ja Italian hallitukset sekä Euroopan komissio ovat perustellusti tuoneet esiin sen, että unionin tuomioistuin on jo todennut, että puitepäätöksen sanamuoto ja yleinen rakenne huomioon ottaen puitepäätöksessä tarkoitettu uhri, sellaisena kuin käsite on sen 1 artiklassa määritelty, voi olla vain luonnollinen henkilö (ks. vastaavasti mm. em. asia Dell'Orto, tuomion 53–56 kohta).

26 Edellä mainitussa asiassa Dell'Orto annetun tuomion 53 kohdassa todetaan, että puitepäätöksen 1 artiklan a alakohdasta, jossa määritellään puitepäätöksessä tarkoitettu uhri luonnolliseksi henkilöksi, joka on kärsinyt vahinkoa, mukaan lukien fyysinen tai henkinen vaurio, henkinen kärsimys tai taloudelliset menetykset sellaisista teoista tai laiminlyönneistä, jotka ovat vastoin jäsenvaltion rikoslakia, seuraa, että puitepäätöksen tämä säännös koskee ainoastaan niitä luonnollisia henkilöitä, jotka ovat kärsineet tällaista vahinkoa.

27 Saman tuomion 55 ja 56 kohdassa tuotiin esiin se, että mihinkään muuhun puitepäätöksen säännökseen ei sisälly viitteitä siitä, että unionin lainsäätäjällä olisi ollut tarkoitus ulottaa uhrin käsite koskemaan oikeushenkilöitä puitepäätöstä sovellettaessa,

vaan että täysin päinvastoin useat sen säännökset vahvistavat, että lainsäätäjä on tarkoittanut yksinomaan luonnollisia henkilöitä, jotka ovat kärsineet vahinkoa rikoksen johdosta. Tältä osin tuomiossa mainittiin puitepäätöksen 1 artiklan a alakohdan lisäksi, jossa mainitaan vahinkoina fyysinen tai henkinen vaurio ja henkinen kärsimys, puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohta, jossa jäsenvaltiot velvoitetaan ponnistelemaan sen varmistamiseksi, että uhria kohdellaan hänen ihmisarvoaan asianmukaisesti kunnioittaen, 2 artiklan 2 kohta, jossa mainitaan erityiskohtelu, jota erityisen haavoittuvaisten uhrien on saatava, sekä puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohta, jossa jäsenvaltiot velvoitetaan varmistamaan riittävä suojelun taso uhrin perheelle tai vastaavassa asemassa oleville henkilöille.

28 Se, että joissakin jäsenvaltioissa on säädetty rikosasioiden sovittelusta tilanteissa, joissa uhrina on oikeushenkilö, ei vaikuta päätelmään, jonka yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt edellä mainitussa asiassa Dell'Orto antamassaan tuomiossa.

29 Koska puitepäätöksellä ei yhdenmukaisteta kyseessä olevaa alaa täysimääräisesti, se ei estä jäsenvaltioita soveltamasta eikä velvoita niitä soveltamaan siinä olevia säännöksiä myös silloin, kun uhrina on oikeushenkilö.

30 Puitepäätöksen tulkinnalla, jonka mukaan se koskee ainoastaan luonnollisia henkilöitä, ei myöskään syrjitä oikeushenkilöitä. Unionin lainsäätäjä on voinut perustellusti ottaa käyttöön ainoastaan luonnollisia henkilöitä suojaavan sääntelyn, koska luonnolliset henkilöt ovat suuremman haavoittuvuutensa ja niiden etujen luonteen takia, joita vain luonnollisiin henkilöihin kohdistuvilla rikoksilla loukataan, kuten uhrin henki ja ruumiillinen koskemattomuus, objektiivisesti arvioiden eri tilanteessa kuin oikeushenkilöt.

31 Edellä esitetyn perusteella puitepäätöksen 1 artiklan a alakohtaa ja 10 artiklaa on tulkittava siten, etteivät oikeushenkilöt kuulu uhrin käsitteen alaan 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rikosasioiden sovittelun edistämisen vuoksi.

Toinen kysymys

Unionin tuomioistuimen toimivalta

32 Unkarin hallitus toteaa, että rikosprosessilaki antaa mahdollisuuden turvautua sovittelumenettelyyn silloin, kun uhri ei ole luonnollinen henkilö. Tällä ei kuitenkaan ole pääasian kannalta merkitystä, koska puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvat ainoastaan uhrit, jotka ovat luonnollisia henkilöitä.

33 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimella on toimivalta vastata kysymykseen silloinkin, kun pääasian tosiseikat sijoittuvat unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle, aina kun kansallisessa lainsäädännössä on muissa kuin unionin oikeuden alaan kuuluvissa tilanteissa noudatettu unionin oikeudessa omaksuttuja ratkaisuja. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan näin on siksi, että unionin oikeusjärjestyksen kannalta on olemassa selvä intressi varmistaa, että tulevien tulkintaerojen välttämiseksi kaikille unionin oikeussäännöille annetaan yhdenmukainen tulkinta riippumatta olosuhteista, joissa niitä sovelletaan (ks. vastaavasti mm. asia C-130/95, Giloy, tuomio 17.7.1997, Kok., s. I-4291, 19–28 kohta; asia C-267/99, Adam, tuomio 11.10.2001, Kok., s. I-7467, 23–29 kohta; asia C-43/00, Andersen og Jensen, tuomio 15.1.2002, Kok., s. I-379, 15–19 kohta ja asia C-3/04, Poseidon Chartering, tuomio 16.3.2006, Kok., s. I-2505, 14–19 kohta).

34 Kuten Unkarin hallitus on kuitenkin todennut, rikosprosessilain 221/A §:llä on otettu rikosprosessilakiin 1.1.2007 alkaen sovittelumenettely, jossa ei siinä lueteltujen rikosten osalta tehdä minkäänlaista eroa sen perusteella, onko uhri luonnollinen henkilö vai oikeushenkilö.

35 Unionin tuomioistuimelta ei näin ollen puutu toimivaltaa vastata toiseen kysymykseen vain siitä syystä, että puitepäätös koskee ainoastaan uhreja, jotka ovat luonnollisia henkilöitä.

Asiakysymys

36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa tällä kysymyksellään selvittää pääasiallisesti sen, onko puitepäätöksen 10 artiklaa tulkittava siten, että siinä velvoitetaan jäsenvaltiot sallimaan sovittelumenettelyyn turvautuminen kaikkien niiden rikosten osalta, joiden kansallisessa lainsäädännössä määritelty objektiivinen tunnusmerkistö vastaa olennaisilta osin niiden rikosten objektiivista tunnusmerkistöä, joiden osalta sovittelusta on tässä kansallisessa lainsäädännössä nimenomaisesti säädetty.

37 Tässä on huomattava, että sen lisäksi, että EU 34 artiklassa kansallisille toimielimille jätetään toimivalta valita muoto ja keinot, jotka ovat tarpeen puitepäätöksillä tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi, puitepäätöksen 10 artiklassa jäsenvaltiot on velvoitettu ainoastaan siihen, että ne pyrkivät edistämään rikosasioiden sovittelua sellaisten rikosten osalta, joita ne ”pitävät tällaiseen soveltuvina”, minkä vuoksi se, minkä rikosten osalta päätetään sallia sovittelumenettelyn toimittaminen, kuuluu jäsenvaltioiden harkintavaltaan.

38 Puitepäätöksen 10 artiklan sanamuodosta ja siinä jäsenvaltion viranomaisille jätetystä laajasta harkintavallasta sen osalta, miten nämä päämäärät konkreettisesti

toteutetaan (ks. asia C-404/07, Katz, tuomio 9.10.2008, Kok., s. I-7607, 46 kohta), seuraa, että päättämällä sallia sovittelumenettelyn soveltamisen ainoastaan henkilöihin, liikenneturvallisuuteen tai omaisuuteen kohdistuvien rikosten osalta, mitä on pidettävä olennaisesti oikeuspoliittisiin syihin perustuvana päätöksenä, Unkarin lainsäätäjä ei ole ylittänyt sille kuuluvaa harkintavaltaa.

39 Vaikka jäsenvaltioiden harkintavaltaa voidaankin rajoittaa velvollisuudella soveltaa objektiivisia arviointiperusteita kyseisten rikostyyppien määrittelyssä, mikään ei osoita, ettei näin olisi toimittu esillä olevassa tapauksessa.

40 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että puitepäätöksen 10 artiklaa on tulkittava siten, ettei siinä velvoiteta jäsenvaltioita sallimaan sovittelumenettelyyn turvautumista kaikkien niiden rikosten osalta, joiden kansallisessa lainsäädännössä määritelty objektiivinen tunnusmerkistö vastaa olennaisilta osin niiden rikosten objektiivista tunnusmerkistöä, joiden osalta sovittelusta on tässä kansallisessa lainsäädännössä nimenomaisesti säädetty.

Kolmas ja neljäs kysymys

Unionin tuomioistuimen toimivalta

41 On riidatonta, että Unkarin oikeudessa ei säädetä sovittelumenettelyyn turvautumisesta silloin, kun kyse on rikoksesta, jolla loukataan Euroopan yhteisöjen taloudellisia etuja. Toiseen kysymykseen annetusta vastauksesta käy lisäksi ilmi, ettei puitepäätöksen perusteella voida katsoa, että siinä velvoitetaan jäsenvaltiot silloin, kun uhrina on luonnollinen henkilö, säätämään sovittelun toimittamisesta rikosasioissa, joiden osalta jäsenvaltion lainsäädännössä ei säädetä tällaisesta menettelystä, silloinkaan,

kun kyseisten rikosten objektiivinen tunnusmerkistö on sama kuin rikosten, joiden osalta sovittelu on mahdollinen.

42 Koska sovitteluun turvautuminen ei selvästi ole mahdollista pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, kolmanteen ja neljänteen kysymykseen ei tarvitse vastata.

Oikeudenkäyntikulut

43 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä 15.3.2001 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS 1 artiklan a alakohtaa ja 10 artiklaa on tulkittava siten, ettei oikeushenkilöiden katsota kuuluvan uhrin käsitteen alaan 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rikosasioiden sovittelun edistämisen vuoksi.

2) Puitepäätöksen 2001/220 10 artiklaa on tulkittava siten, ettei siinä velvoiteta jäsenvaltioita sallimaan sovittelumenettelyyn turvautumista kaikkien niiden rikosten osalta, joiden kansallisessa lainsäädännössä määritelty objektiivinen tunnusmerkistö vastaa olennaisilta osin niiden rikosten objektiivista tunnusmerkistöä, joiden osalta sovittelusta on tässä kansallisessa lainsäädännössä nimenomaisesti säädetty.

Allekirjoitukset